

Отже, письменниця у збірці «Нація» не просто використовує специфічний іменник, а, беручи за основу етимологію, враховуючи значення антропоніма, відтворює традиції певного регіону, створює образи літературного твору, зображує певний історичний період. Ономастичний простір збірки «Нація» складається зі звичних, знайомих читачеві, власних імен, які вказують на символічність номінативізму людей різних епох. При цьому трапляється і щось незвичне (для ХХ століття), тому антропонімія стає завдяки цьому «духмянішою», активно впливає на читача, а за допомогою реального ономастикону Марія Матіос досягла правдивості, достовірності описуваних подій у збірці «Нація».

Список літератури:

1. Вегеш А. І. Літературні герої твору Марії Матіос. *Науковий збірник «Studia Slavica»*. Ужгород, 2009. Вип. 9. С. 252–260.
2. Дем'янчук Т. Особові імена в сімейній сазі Марії Матіос «Майже ніколи не навпаки». *Студентські лінгвістичні студії*. Луганськ, 2011. С. 60–67.
3. Карпенко О. Ю. Проблематика когнітивної ономастики. Одеса: Астропринт, 2006. 325 с.
4. Козловська Д. В. Стилєтвірні особливості антропоетонімів у текстах романів Лариси Денисенко «Кавовий присмак кориці» та «Сарабанда банди Сарі». *Записки з ономастики*. 2019. Вип. 22. С. 78–87.
5. Мисик К. В. Антропоніми у творах Марії Матіос. *Теоретичні та практичні дослідження в галузі педагогіки та мовознавства, соціальні аспекти*. Вінниця: Європейська наукова платформа, 2021. С. 71–73.
6. Свистуха Д.І. Екскурс в історію літературної ономастики. *Філологічні науки. XXVII Міжнародна науковопрактична інтернет-конференція*. Вінниця, 2019. Ч.5. С. 88–93.

Ольга Скрипка,

КЗ ЛОР «Бродівський фаховий педагогічний коледж імені Маркіяна Шашкевича»

ЗАСОБИ ФОРМУВАННЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ШКОЛИ

Постановка проблеми. Сучасний поліінформаційний простір переходить на наступний етап свого розвитку. Ключовим об'єктом сучасного суспільства – інформація, яку люди одержують, зберігають, використовують і поширюють. Відтак від впливу ЗМІ та медіа не захищений ніхто. Тому постала необхідність кожному сформувати нове уміння – медіаграмотність як культуру правильного споживання інформації. Ілюструють думку слова В.Іванова: «Все, що ми дізнаємося про світ – ми дізнаємося з медіа».

За даними Institute for the Future, медіаграмотність увійшла до переліку навичок майбутнього, у якому кожен повинен критично сприймати повідомлення різних медіа: соціальних мереж, реклами тощо. Виникає необхідність у вмінні фільтрувати, аналізувати, сумніватися, не піддаватися маніпуляціям.

Це спричинило до реформи початкової освіти, де один із важливих аспектів - формування грамотності молодшого школяра в інформаційному та медійному світі, а саме критично мислити, сприймати, оцінювати та аналізувати інформацію, виявляти інтелектуальну і пізнавальну активність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові дослідження

М. Маклюєна, Л.Мастермана, Дж.Гейнера, Т. Ольхової і Т. Мяснікової, О. Новікової присвячені особливостям медіаосвіти та медіаграмотності.

М. Маклюєн, П. Слоттердаєк, І. Челишева та інші вчені досліджують розвиток медіареальності, впливу медіа на людську свідомість, застосування різних засобів формування медіаграмотності, та як змінювалась грамотність у процесі історичного розвитку. Роботи авторів Х. Лау та Н. Гендіної сконцентровані на аналізі нових підходів в навчанні на основі інформаційної

грамотності. Рекомендації з медійної та інформаційної грамотності для навчання педагогів представлено у роботі К.Уілсона.

Мета статті - висвітлити засоби формування медіаграмотності на уроках української мови з метою розвитку критичного мислення молодшого школяра.

Виклад основного матеріалу. Метою початкової освіти є всебічний розвиток дитини, її талантів, здібностей, компетентностей та наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, формування цінностей, розвиток самостійності, творчості та допитливості. [1]

З 1 вересня 2018 року в Україні представлено новий Державний стандарт початкової освіти, де в Типовій освітній програмі вміщено змістову лінію «Досліджуємо медіа».

За Концепцією нової української школи однією з 10 компетентностей є інформаційно-цифрова, яка передбачає впевнене, а водночас критичне застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для створення, пошуку, обробки, обміну інформацією на роботі, у публічному просторі та приватному спілкуванні. Інформаційна й медіаграмотність, основи програмування, алгоритмічне мислення, робота з базами даних, навички безпеки в інтернеті та кібербезпеці. Розуміння етики роботи з інформацією (авторське право, інтелектуальна власність тощо) [5].

Серед загальних результатів навчання мовно-літературної освітньої галузі в Державному стандарті початкової освіти є такі, що спрямовані на формування умінь виокремлювати, аналізувати, інтерпретувати, критично оцінювати інформацію в медіатекстах і використовувати її для збагачення свого досвіду; також ідеться про вміння створювати медіатексти та взаємодіяти з іншими особами в режимі реального часу, тобто в онлайн-режимі. [4, с.4]

Зважаючи на зазначені в Державному стандарті початкової освіти загальні результати навчання стосовно опанування певних умінь з

медіаграмотності, можна стверджувати, що учні мають опанувати засоби аналізу медіатекстів, доступних через різноманітні медіа: аудіальні (аудіокнига, радіовистава, радіореклама тощо), візуальні (рекламна листівка, комікс, дитячий журнал тощо), аудіовізуальні (відеореклама, мультфільм, телепрограма, сайт дитячого журналу, комп'ютерна гра тощо). [4, с.5]

Формуванню медіаграмотності у молодшого школяра сприяє використання засобів медіаграмотності та медіаосвіти у процесі навчання. Мислити критично – вміти аналізувати інформацію, тобто визначати правдивість інформації, що важливо у світі, в якому ми зараз живемо. Людині необхідно вміти мислити критично, адже так вона буде здатна мислити індивідуально та унікально, вміти аргументувати власні думки.

Основне завдання початкової школи – це використання інформаційно-комунікативних технологій пі час освітнього процесу. Застосування медіа-засобів на уроках у початковій школі допомагають зробити урок ефективним, забезпечити такі умови, за яких усі школярів будуть залучені до процесу самонавчання, самовираження, співпраці, зміни стандартного мислення на критичне, вміння аналізувати, висловлювати й обстоювати свої задуми та ідеї. Тому запровадження новітніх інформаційних технологій та медіазасобів на уроках стає однією з нагальних потреб у царині методики навчання предмета [2, с. 15].

Добір ігор і вправ створює умови, спрямовані на розвиток критичного мислення дітей молодшого шкільного віку. На прикладі роботи над казкою «Знайомий сніговик» (2 клас) розглянемо, як формується у школяра вміння працювати з медіатекстами на уроках української мови.

1. Вправа «Створи комікс»

Запропонуйте учням розглянути зразок коміксу до казки «Русалонька».

Доцільно використати метод бесіди.

- Розгляньте зображення. Як ви думаєте, про що йдеться?
- Про що б ви якнайшвидше хотіли дізнатися, дивлячись на ці ілюстрації?

Запропонуйте учням створити подібний комікс до казки «Знайомий сніговик». Потім можна перейти до представлення робіт учнів. Така вправа спрямована на формування в учнів вміння фантазувати, креативно мислити, на розвиток творчої уяви та ініціативності, а також сприяє розвитку усного мовлення.

2. Вправа «Порівняй афіші»

Запропонуйте учням розглянути афіші до мультфільмів. Прочитайте заголовок. Запропонуйте учням кілька питань.

- Чи можна за заголовком передбачити зміст мультфільму?
- Про що дізналися з тексту афіші?

Діти розглядають та обговорюють:

1. Афішу до мультфільму «Мавка» 2022 року
2. Афішу до мультфільму «Русалонька» 2018 року
3. Афішу до мультфільму «Король лев» 2015 року

1)

2)

3)

Розглядаючи зображення, учні можуть побачити, що всі ці афіші є рекламою до показу мультфільмів, але водночас вони відрізняються. Учні роблять висновок, що відмінності між цими афішами є на рівні кольору, на рівні характеру кеглів, на рівні якості паперу, змісту та розміру тексту.

3. Робота над постером

Запропонуйте учням розглянути кілька постерів.

- Що зображено?

- Яку інформацію ви одержали?
- Для чого використали зображення з мультфільму?

Доречно запропонувати учням створити власний постер до казки. Така вправа спрямована на розвиток в учнів вміння аналізувати. Наприклад, школярі роблять висновок, що на постерах зображають головних героїв та важливі події мультфільму. Створюючи власний постер до казки, вони розвивають уяву та мислять асоціативно. Діти зображають головних героїв так, щоб були помітними їх риси характеру.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Отже, впровадження в освітній процес медіазасобів – невід’ємна складова, спрямована на формування медіакультури, підготовку особистості до безпечної та ефективної взаємодії з сучасною системою масмедіа, як традиційними (друковані видання, радіо, кіно, телебачення), так і новітніми (комп’ютерне опосередковане спілкування, інтернет, мобільна телефонія) медіа, з урахуванням розвитку інформаційно-комунікаційних технологій. Тому медіатехнології є потужним засобом розширення знань, накопичення цінностей, розвитку критичного мислення, формування необхідних у житті школяра компетентностей, а головне – формування його медіаграмотності.

Медіаосвіта, яка є процесом розвитку медіа- та інформаційної грамотності, формування інформаційно-цифрової компетентності (критичне застосування інформаційно-комунікаційних технологій, інформаційної та медіаграмотності) – актуальне сьогодення освітнього процесу.

Список літератури:

1. Державний стандарт початкової освіти: прийнятий 21.02.2018 р. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF>
2. Кух А.М., Кух О.М. Технічне забезпечення сучасного освітнього середовища: навч.-метод. посіб. Кам'янець-Подільський: К-ПДПУ, інформаційно-видавничий відділ, 2005.130 с.
3. Медіаграмотність у початковій школі: посібник для вчителя / Волошенюк О. В, Ганик О.В., Голощапова В. В, Дегтярьова Г.А, Іванова І. Б., Кожанова А. Ю., Пиза Г. Ю., Шкробець О.О, Янкович О. І. / За редакцією Волошенюк О. В., Іванова В. Ф. Київ: ЦВП, АУП, 2018. 234 с.
4. НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА: методика формування умінь з медіаграмотності на заняттях з предметів мовно-літературної галузі в початковій школі. Навчально-методичний посібник. / І. П. Старагіна / За редакцією О.В. Волошенюк, В.Ф. Іванова Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2020. 58 с.
5. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>

Олена Бутрин

Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка

Науковий керівник: канд. пед. наук,

доц. І. М. Нестайко